

warszawa, dnia 26 sierpnia 2011 r.



**MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI**

**DL-P-I-023-57/11/4**  
dot. DOLiS-035-1860/11/29964

**Pan**

**dr Wojciech R. Wiewiórowski**

**Generalny Inspektor**

**Ochrony Danych Osobowych**

*Łeony Rie Inspektore,*

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 czerwca 2011 r., DOLiS-035-1860/11/29964, dotyczące uregulowania problematyki udostępniania danych osobowych osób objętych nadzorem kuratorów sądowych w związku z wykonywaniem czynności kuratorskich, których podstawy zamieszczono m.in. w przepisach ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *o kuratorach sądowych* (Dz. U. Nr 98, poz. 1071, ze zm.) oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926, ze zm.) zabrania się przetwarzania danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych

w postępowaniu sądowym lub administracyjnym. Jednakże przetwarzanie tych danych jest dopuszczalne, m. in. jeżeli przepis szczególny innej ustawy na to zezwala, bez zgody osoby, której dane dotyczą, i stwarza pełne gwarancje ich ochrony (art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy).

Ocena, czy dany przepis (dana regulacja) spełnia warunek zapewnienia gwarancji ochrony danych sensytywnych, dokonywana jest w konkretnych przypadkach, z uwzględnieniem nie tylko treści regulującej tę materię bezpośrednio normy prawnej, ale również po analizie celów regulacji i stosowanych instrumentów (J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Ochrona danych osobowych. Komentarz, LEX, 2007, wyd. IV.). Tytułem przykładu należy przywołać w tym miejscu stanowisko Naczelnego Sądu Administracyjnego, wyrażone w wyroku z dnia 2 marca 2001 r. (sygn. akt II SA 401/00, Wokanda 2001, nr 9, poz. 33), w którym uznano, iż ośrodek pomocy społecznej przyznający świadczenia warunkowane stanem zdrowia wnioskodawcy ma prawo zbierać (przetwarzać) informacje dotyczące jego zdrowia. NSA stwierdził w uzasadnieniu, że na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 1998 r., Nr 64, poz. 414, z późn. zm.) ośrodek pomocy społecznej nie tylko mógł, lecz był zobowiązany do zebrania informacji o stanie zdrowia podopiecznej.

W świetle powyższego nie sposób podzielić kategorycznego poglądu, zaprezentowanego w wystąpieniu Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, że „przepis (zezwalający na przetwarzanie danych wrażliwych) powinien jednoznacznie wskazywać, że uchyla generalny zakaz przetwarzania danych wrażliwych, określać rodzaj danych, których dotyczy, oraz wskazywać, iż przetwarzanie danych wrażliwych możliwe jest bez zgody podmiotu tych danych”. Wystarczy bowiem, że z przepisu takiego, przynajmniej *implicite*, ale jednoznacznie, można by było wyprowadzić wniosek, iż zezwala on na przetwarzanie takich danych bez zgody zainteresowanej osoby, a nadto ustawowo zapewnione są pełne gwarancje ochrony tych danych.



Nie można bowiem sprowadzać ustawowych warunków legalizacji przetwarzania danych, o której mowa w art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy *o ochronie danych osobowych*, do obowiązku leksykalnego wysłowienia wskazanych w nim elementów. Jest wystarczające, by ten sam efekt osiągnąć w drodze odpowiednio zastosowanych instrumentów wykładni prawa, byle by prowadziły do jednoznacznego wniosku. Taka właśnie sytuacja zachodzi w wypadku przetwarzania danych wrażliwych w związku z toczącym się postępowaniem cywilnym (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 września 2006 r., II SA/Wa 9/06), czy administracyjnym (por. powołany wyżej wyrok).

Zgodnie z art. 9 pkt 3-5 ustawy *o kuratorach sądowych*, wykonując swoje obowiązki służbowe, kurator zawodowy ma prawo do żądania niezbędnych wyjaśnień i informacji od podopiecznych objętych dozorem, nadzorem lub inną formą kontroli zleconej przez sąd, przeglądania akt sądowych i sporządzania z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności służbowych oraz dostępu do dokumentacji dotyczącej podopiecznego i innych osób objętych postępowaniem, a nadto żądania od Policji oraz innych organów lub instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie ich działania, a także od osób fizycznych pomocy w wykonywaniu czynności służbowych.

Zgodnie z art. 1 ustawy *o kuratorach sądowych* kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Brak szczegółowych uregulowań w ustawie *o kuratorach sądowych*, dotyczących problematyki przetwarzania danych osobowych, nie oznacza, że materia ta pozostaje poza regulacją ustawową.

Stosownie do art. 24 ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178,

z późn. zm.) w celu ustalenia danych dotyczących nieletniego i jego środowiska, a w szczególności dotyczących zachowania się i warunków wychowawczych nieletniego, sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki nieletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku uzależnień nieletniego, sędzia rodzinny zleca przeprowadzenie wywiadu środowiskowego kuratorowi sądowemu.

W myśl przepisów art. 214 § 1 i 2 k.p.k. w razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zarządza w stosunku do oskarżonego przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach przez Policję, przy czym w sprawach o zbrodnie oraz w stosunku do oskarżonego, który w chwili czynu nie ukończył 21 roku życia, jeżeli zarzucono mu popełnienie umyślnego występku przeciwko życiu, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe. Zgodnie z art. 214 § 3 k.p.k. wynik wywiadu środowiskowego powinien w szczególności zawierać imię i nazwisko osoby przeprowadzającej wywiad, imię i nazwisko oskarżonego, zwięzły opis dotychczasowego życia oskarżonego oraz dokładne informacje o środowisku oskarżonego, w tym rodzinnym, szkolnym lub zawodowym, a nadto informacje o jego stanie majątkowym i źródłach dochodów, informacje dotyczące stanu zdrowia oskarżonego, a także o nadużywaniu przez niego alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych, a nadto własne spostrzeżenia i konkluzje osoby przeprowadzającej wywiad, zwłaszcza dotyczące właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego.



W sprawach rodzinnych i opiekuńczych, zgodnie z art. 570<sup>1</sup> k.p.c., sąd opiekuńczy może m.in. zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia danych dotyczących małoletniego i jego środowiska, a w szczególności dotyczących zachowania się i warunków wychowawczych małoletniego, sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki małoletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku uzależnień małoletniego.

Podstawą prawną przeprowadzanych przez kuratorów sądowych czynności kontrolnych oraz wywiadów środowiskowych, polegających m.in. na gromadzeniu i przetwarzaniu danych osobowych, są zatem przepisy rangi ustawowej. Dodać przy tym należy, że regulacje dotyczące trybu wykonywania czynności kuratora, głównie od strony organizacyjno-technicznej, są uzupełnione przez przepisy wykonawcze, a zwłaszcza rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w *sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych* (Dz. U. Nr 112, poz. 1064), rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 sierpnia 2001 r. w *sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania wywiadów środowiskowych o nieletnich* (Dz. U. Nr 90, poz. 1010) i rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 czerwca 2003 r. w *sprawie regulaminu czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzoru kwestionariusza tego wywiadu* (Dz. U. Nr 108, poz. 1018).

Jak z powyższych uregulowań wynika, kurator sądowy jest – w zakresie wykonywanych przez siebie czynności służbowych – uprawniony do gromadzenia danych osobowych, w tym danych wrażliwych, dotyczących podmiotów, wobec których przeprowadza on czynności kontrolne oraz wywiady środowiskowe. Zakres gromadzonych i przetwarzanych danych wynika bezpośrednio z przepisu ustawy, będącego podstawą prawną podejmowania

przez kuratora sądowego tych czynności. Jest przy tym oczywiste, że wskazane upoważnienia ustawowe dla organów w toku procesu (postępowania przygotowawczego, jurysdykcyjnego i wykonawczego w szeroko rozumianych sprawach rodzinnych oraz karnych), wkraczające w sferę prywatności tych osób, implikują uzyskiwanie i przetwarzanie tych danych bez zgody zainteresowanych. Wzmiankowane powyżej kompetencyjne przepisy ustaw jednoznacznie przy tym wskazują, że kurator sądowy udostępnia uzyskane dane osobowe organowi, na którego zlecenie wykonuje swe czynności. Ich wyniki stanowią zaś dowód w odpowiednim postępowaniu, a w ramach określonych przepisami poszczególnych procedur mogą być dalej udostępniane w celach procesowych (por. wyżej wskazane wyroki: Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego).

Wskazać też wypada, że obowiązujące ustawodawstwo stwarza – zgodnie z wymogiem art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy *o ochronie danych osobowych* – pełne gwarancje ochrony przetwarzanych danych. Ich udostępnianie odbywa się z zachowaniem rygorów przewidzianych w poszczególnych procedurach w związku z udostępnianiem akt spraw stronom, jak również określonych w art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. *o dostępie do informacji publicznej* (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.). Kuratorzy sądowi, zarówno zawodowi, jak i społeczni, zobowiązani są przez ustawę do zachowania tajemnicy służbowej (art. 6 ust. 1 ustawy *o kuratorach sądowych*), która obejmuje wszystkie dane uzyskane w związku z przeprowadzonymi czynnościami służbowymi. Za naruszenie tej tajemnicy kurator ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną i karną (por. również K. Stasiak (w:) T. Jedynak, K. Stasiak: *Komentarz do ustawy o kuratorach sądowych*, Warszawa 2008, s. 247 -250).

Mając opisane wyżej okoliczności na uwadze stwierdzić należy, że obowiązujące przepisy proceduralne i ustrojowe regulują zagadnienia związane z gromadzeniem i przetwarzaniem danych osobowych, w tym danych wrażliwych, dotyczących podmiotów, wobec których kurator sądowy



przeprowadza czynności kontrolne oraz wywiady środowiskowe, jak również z udostępnianiem tych danych organowi procesowemu i uczestnikom postępowań sądowych. Mają one charakter przepisów szczególnych w rozumieniu art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy *o ochronie danych osobowych*.

Jakkolwiek opisane wyżej szczegółowo regulacje pozostają w zgodzie ze standardami określonymi w art. 27 ustawy *o ochronie danych osobowych* oraz w art. 8 ust. 4 Dyrektywy 95/46/WE z dnia 24 października 1995 r. w sprawie *ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych* (Dz.Urz. WE L 281 z dnia 23 listopada 1995 r., s. 31), Minister Sprawiedliwości dostrzega wątpliwości, jakie mogą pojawiać się w praktyce przy wykładni obowiązujących przepisów, zwłaszcza w sytuacji, gdy gromadzone przez kuratora sądowego dane osobowe mają służyć nie tylko organowi zlecającemu nadzór lub sporządzenie wywiadu środowiskowego. Coraz większego praktycznego znaczenia nabiera bowiem wynikający z art. 11 pkt 3 ustawy *o kuratorach sądowych* obowiązek współpracy kuratora zawodowego z właściwym samorządem i organizacjami społecznymi, które statutowo zajmują się opieką, wychowaniem, resocjalizacją, leczeniem i świadczeniem pomocy społecznej w środowisku otwartym. Powinność ta została skonkretyzowana w sposób szczególny w przepisie art. 9a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), na mocy którego kurator sądowy jest członkiem zespołu interdyscyplinarnego, realizującego działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, służącego integrowaniu i koordynowaniu działań podmiotów wchodzących w jego skład specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uprzejmie informuję, że obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace nad kompleksową zmianą ustawy *o kuratorach sądowych*. Nie ulega wątpliwości, iż niezależnie od innych założeń tego projektu,

postulowana w wystąpieniu Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych konkretyzacja unormowań dotyczących przetwarzania przez kuratorów sądowych danych osobowych, w szczególności zaś udostępniania tych danych osobom trzecim, winna zostać uwzględniona.

Pragnę podziękować za zapowiedź współpracy i jednocześnie deklaruje skorzystanie z cennych wskazówek, zawartych w wystąpieniu Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w toku dalszych prac legislacyjnych nad wzmiankowanym projektem ustawy *o zmianie ustawy o kuratorach sądowych*.

Z szanowaniem